

Zastosowanie ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie w ochronie wód podziemnych

Marek Sołtysiak¹, Dominika Dąbrowska¹, Monika Kupiec²

Application of The Prevention and Remedying of Environmental Damage Act in Groundwater Protection. Prz. Geol., 63: 1068–1073.

Abstract. The Prevention and Remedying of Environmental Damage Act of 13 April 2007 is a relevant judicial tool, which can be used in the groundwater protection. Conflict between the obligation to protect the environment and the human economic activity forced the legislature's obligation to repair the damage. The enactment of the act was a result of The Environmental Liability Directive 2004/35/CE implementation in Poland. This article contains an analysis of the remediation of environmental act in terms of the soil and water environment protection. It reviews also proceedings relating to the soil and water environmental damages, which were conducted by Regional Directorates for Environmental Protection. In addition, the surface water and associated habitats on the grounds of the interconnectedness of the different components of the environment with groundwater, were included in the analysis.

Keywords: groundwater protection, contamination of groundwater environment, law on prevention of environmental damage

Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (zwana dalej ustawą szkodową) stanowi instrument prawny, który może być wykorzystywany w ochronie wód podziemnych. Istnienie konfliktu między obowiązkiem ochrony środowiska i działalnością gospodarczą człowieka zmusiło ustawodawcę do skupienia się na naprawie szkód w środowisku (Rakoczy, 2008). Uchwalenie ustawy szkodowej wynikało z konieczności zastosowania się do dyrektywy 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu. Zgodnie z art. 191 „Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej”: „polityka Unii w dziedzinie środowiska stawia sobie za cel wysoki poziom ochrony [...] [i] opiera się na zasadzie ostrożności oraz na zasadach działania zapobiegawczego, naprawiania szkody w pierwszym rzędzie u źródła i na zasadzie »zanieczyszczający płaci«”. Reguły te stanowią fundamenty wspólnotowego prawa ochrony środowiska (Jendroška & Bar, 2005). W odniesieniu do prawodawstwa krajowego należy wskazać związek ustawy szkodowej z art. 86 konstytucji RP: „każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie”, a także z art. 5 konstytucji RP: „Rzeczpospolita Polska [...] zapewni ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”. Ustawa szkodowa jest ściśle związana z innymi ustawami dotyczącymi środowiska, zwłaszcza z: Prawem ochrony środowiska (ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r.), Prawem wodnym (ustawa z dnia 18 lipca 2001 r.), Prawem geologicznym i górniczym (ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r.), ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej ustawa OOŚ), ustawą z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach oraz ustawą z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych. Szkodę środowiskową, o których mowa w ustawie szkodowej, odnoszą się do

gatunków chronionych, siedlisk przyrodniczych, wód oraz powierzchni ziemi. W artykule przedstawiono analizę treści ustawy szkodowej w aspekcie ochrony środowiska grunto-wodnego. Zamieszczono też wyniki przeglądu postępowań dotyczących szkód w środowisku grunto-wodnym, które przeprowadzono w regionalnych dyrekcjach ochrony środowiska (RDOŚ) w latach 2007–2013. Z uwagi na istnienie zależności między poszczególnymi komponentami środowiska a wodami podziemnymi uwzględniono również wody powierzchniowe i związane z nimi siedliska przyrodnicze.

USTAWA SZKODOWA W ZAGADNIENIACH GEOLOGICZNYCH I HYDROGEOLOGICZNYCH

Przepisy ustawy szkodowej mają zastosowanie w przypadku bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku i wystąpienia szkody w środowisku, wynikających z działalności podmiotu korzystającego ze środowiska. Z punktu widzenia ochrony wód podziemnych działalność podmiotu korzystającego ze środowiska może być związana z: odbiorem i przetwarzaniem odpadów, eksploatacją instalacji wymagającą pozwolenia zintegrowanego, wprowadzaniem ścieków do wód lub ziemi, poborem i odprowadzaniem wód, produkcją, wykorzystaniem, przechowywaniem, przetwarzaniem, składowaniem, uwalnianiem do środowiska i transportem substancji niebezpiecznych, a także ze zmianą stężeń wódnych. Przepisy ustawy szkodowej nie mają zastosowania w przypadku szkód, które zaistniały przed uchwaleniem tej ustawy, oraz tych, od których wystąpienia minęło 30 lat, a także wtedy, gdy szkoda powstała wskutek katastrofy naturalnej, działań mających na celu ochronę przed klęską żywiołową, działań zbrojnych i działań związanych z obronnością państwa.

Ustawodawca rozróżnił bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku, za które uznaje wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia szkody w środowisku w dającej się przewidzieć przyszłości, oraz szkodę w środowisku. Zgodnie z ustawową definicją szkoda w środowisku to „negatywna,

¹ Wydział Nauk o Ziemi, Uniwersytet Śląski, ul. Będzińska 60, 41-200 Sosnowiec; marek.soltysiak@us.edu.pl.

² Wydział Biologii i Ochrony Środowiska, Uniwersytet Śląski, ul. Jagiellońska 28, 40-032 Katowice.

mierzalna zmiana stanu lub funkcji elementów przyrodniczych, oceniona w stosunku do stanu początkowego, która została spowodowana bezpośrednio lub pośrednio przez działalność prowadzoną przez podmiot korzystający ze środowiska”. W przypadku wód szkoda skutkuje znacznym negatywnym wpływem na potencjał ekologiczny, stan ekologiczny, chemiczny lub ilościowy wód, a w przypadku powierzchni ziemi – zanieczyszczeniem gruntów, w tym zanieczyszczeniem mogącym stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi.

Jednym z podstawowych warunków zastosowania ustawy szkodowej jest wskazanie podmiotu korzystającego ze środowiska jako podmiotu odpowiedzialnego za powstanie zagrożenia szkodą za lub za szkodę. Definicja podmiotu korzystającego ze środowiska jest zawarta w art. 3 pkt 20 ustawy Prawo ochrony środowiska i odnosi się do podmiotów prowadzących działalność stwarzającą ryzyko szkody w środowisku oraz działalność powodującą bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku lub szkodę w środowisku. Podmiotami tymi są:

- przedsiębiorcy w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej i przedsiębiorcy zagraniczni w rozumieniu art. 5 pkt 3 tej ustawy, a także osoby prowadzące działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych, chowu lub hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa oraz rybactwa śródlądowego;

- osoby fizyczne niebędące podmiotem, o którym mowa powyżej, korzystające ze środowiska w zakresie, w jakim korzystanie ze środowiska wymaga pozwolenia;

- jednostki organizacyjne niebędące przedsiębiorcami w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej – np. placówki kulturalne, jednostki naukowe, szkoły i urzędy.

Istotną częścią procedury zastosowania ustawy szkodowej jest określenie, na podstawie dostępnych informacji, początkowego stanu środowiska, sprzed wystąpienia szkody. W przypadku szkody w środowisku gruntowo-wodnym rozumie się przez to w szczególności stan określony w raporcie początkowym związanym z pozwoleniem zintegrowanym. Jeżeli nie ma informacji na temat stanu początkowego lub jeżeli w raporcie początkowym stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych zawartości substancji powodujących ryzyko, za stan początkowy jest przyjmowany stan zgodny z dopuszczalnymi zawartościami substancji powodujących ryzyko (podanymi w art. 3 pkt. 37a ustawy Prawo ochrony środowiska).

Zgodnie z ustawą szkodową w przypadku zdarzenia, działania lub też zaniechania powodującego bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku podejmuje się działania zapobiegawcze w celu zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia szkody. Działanie zapobiegawcze stanowi w szczególności wyeliminowanie lub ograniczenie emisji. Wyróżnia się również działania naprawcze, podejmowane w celu naprawy lub zastąpienia w równoważny sposób elementów przyrodniczych lub ich funkcji, które uległy szkodzie, oraz działania kompensacyjne. Naprawa elementów przyrodniczych w odniesieniu do wód polega na przywróceniu środowiska, elementów przyrodniczych lub ich funkcji do stanu początkowego oraz na usunięciu zagrożenia dla zdrowia ludzi, a w odniesieniu do powierzchni ziemi – na usunięciu zagrożenia dla zdrowia ludzi i stanu środowiska. W aspekcie zagadnień hydrogeologicznych ustawodawca

szczególną uwagę zwrócił na remediację i naturalne samooczyszczenie (regenerację). W przypadku wód i powierzchni ziemi naturalna regeneracja polega na samooczyszczeniu wskutek procesów biologicznych, chemicznych i fizycznych, prowadzących do ograniczenia ilości, ładunku, stężenia, toksyczności, dostępności i rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w glebie, ziemi i wodach. Procesy te przebiegają samoistnie, bez ingerencji człowieka, jednak mogą być przez niego wspomagane.

Postępowania dotyczące szkód w środowisku prowadzą regionalni dyrektorzy ochrony środowiska, a organem drugiej instancji w tych postępowaniach jest generalny dyrektor ochrony środowiska. W przypadku wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku ustawodawca zobowiązuje podmiot korzystający ze środowiska do niezwłocznego podjęcia działań zapobiegawczych, a w przypadku wystąpienia szkody w środowisku – do podjęcia działań w celu ograniczenia szkody, zapobieżenia kolejnym szkodom i negatywnym skutkom dla zdrowia ludzi lub dalszemu osłabieniu funkcji elementów przyrodniczych, w tym do natychmiastowego opanowania, powstrzymania, usunięcia lub ograniczenia w inny sposób zanieczyszczenia lub innych szkodliwych czynników, oraz do podjęcia działań naprawczych. Działania naprawcze muszą zostać uzgodnione z organem ochrony środowiska, z kolei warunki przeprowadzenia tych działań, o ile nie zachodzi konieczność podjęcia działań ratowniczych, są uzgadniane w drodze decyzji administracyjnej. W takiej decyzji w przypadku szkody w wodach, jak również szkody w gatunkach chronionych lub w chronionych siedliskach przyrodniczych, określone zostają: stan, do jakiego ma zostać przywrócone środowisko, zakres i sposób przeprowadzenia działań naprawczych, termin ich rozpoczęcia i zakończenia oraz sposób potwierdzenia osiągnięcia założonego efektu ekologicznego. W przypadku decyzji dotyczącej szkody w powierzchni ziemi, ustalającej plan remediacji, określone zostają: teren wymagający przeprowadzenia remediacji, nazwy substancji powodujących ryzyko oraz ich zawartość w glebie i w ziemi, do jakich doprowadzi remediacja, sposób przeprowadzenia, termin rozpoczęcia i zakończenia remediacji, sposób potwierdzenia przeprowadzenia remediacji oraz termin przedłożenia dokumentacji z przeprowadzenia remediacji, w tym wyników badań zanieczyszczenia gleby i ziemi.

Organ ochrony środowiska wydaje decyzję uzgadniającą warunki przeprowadzenia działań naprawczych po zasięgnięciu opinii: dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej (w odniesieniu do szkody w wodach lub szkody w powierzchni ziemi, gdy dotyczy ona zanieczyszczenia w strefach ochronnych ujęć wody), dyrektora okręgowego urzędu górniczego (w odniesieniu do szkody w środowisku spowodowanej ruchem zakładu górniczego), państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego (w odniesieniu do oceny występowania znacznego zagrożenia dla zdrowia ludzi), państwowego powiatowego inspektora sanitarnego (w odniesieniu do szkody w ujęciach wody przeznaczonej do spożycia oraz wody w kąpieliskach). Innymi organami opiniującymi mogą być również dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych, dyrektor parku narodowego i starosta danego powiatu.

Aktami wykonawczymi do ustawy szkodowej są rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie kryteriów wystąpienia szkody w środowisku

oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 czerwca 2008 r. w sprawie rodzajów działań naprawczych oraz warunków i sposobu ich prowadzenia. W pierwszym z tych aktów zwrócono uwagę, że wystąpienie szkody w środowisku zachodzi, jeśli zmiana stanu lub funkcji przyrodniczych ma mierzalny, negatywny skutek dla zdrowia ludzi. W aspekcie hydrogeologicznym istotne są takie kryteria jak: pogorszenie stanu elementów hydromorfologicznych i warunków fizykochemicznych, obniżenie lub podwyższenie poziomu wód podziemnych, powodujące niekorzystne zmiany ilościowe i jakościowe wód podziemnych i środowisk od nich zależnych, konieczność zmiany dotychczasowego sposobu wykorzystania powierzchni ziemi, przekroczenie standardów jakości gleby lub ziemi (ostatnie kryterium odnosi się do uchylonego art. 105 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska i nie zostało zmodyfikowane w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 4 czerwca 2008 r.). W kontekście tego rozporządzenia warto zwrócić uwagę na art. 17b ustawy szkodowej, który stanowi, że w przypadku szkód w powierzchni ziemi przy dokonywaniu oceny występowania znacznego zagrożenia dla zdrowia ludzi i stanu środowiska uwzględnia się również postać chemiczną, w jakiej występuje zanieczyszczenie, możliwość jego rozprzestrzeniania, środowisko oraz ludzi, którzy mogliby ucierpieć w wyniku zanieczyszczenia, jak również występowanie na terenie zanieczyszczonym i w jego okolicy gruntów uprawnych, ogrodów, parków, placów zabaw, terenów sportowych, budynków mieszkalnych i użytkowych, form ochrony przyrody oraz zasobów wody pitnej i ujęć wody.

W rozporządzeniu dotyczącym rodzajów działań naprawczych w odniesieniu m.in. do wód wyróżniono działania podstawowe, uzupełniające i kompensacyjne. Kompensacyjne działania naprawcze są prowadzone w przypadku, gdy do chwili osiągnięcia pełnego efektu podstawowych lub uzupełniających działań naprawczych elementy przyrodnicze nie spełniają swoich funkcji lub nie są użyteczne dla innych elementów przyrodniczych lub ludzi. Podczas planowania działań naprawczych uwzględnia się: wpływ działań na zdrowie ludzi i bezpieczeństwo publiczne, ich koszty, czas i efektywność, ryzyko wystąpienia dodatkowych szkód wynikających z działań naprawczych, najlepsze dostępne techniki oraz możliwości wykorzystania naturalnej regeneracji. W przypadku szkód w powierzchni ziemi działania naprawcze polegają na usunięciu zagrożenia dla zdrowia ludzi oraz na przywróceniu jakości gleb i ziemi do stanu wymaganego standardami zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska. Podczas planowania działań naprawczych w powierzchni ziemi uwzględnia się: właściwości i funkcje gleby, przeznaczenie terenu (zgodnie z przepisami o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym lub – gdy nie ma planu miejscowego zagospodarowania – z faktycznym sposobem wykorzystania terenu), decyzje o ustaleniu lokalizacji drogi lub linii kolejowej, rodzaj i poziom koncentracji substancji i organizmów oraz stwarzane przez nie zagrożenia i możliwość ich rozprzestrzeniania. Zastosowanie mają przepisy określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi. Także w przypadku działań naprawczych w powierzchni ziemi analizuje się możliwość wykorzystania naturalnej regeneracji.

Jeżeli podmiot korzystający ze środowiska nie podejmie działań zapobiegawczych lub nie uzgodni działań

naprawczych z organem ochrony środowiska, organ ten wzywa do przedłożenia w określonym terminie wniosku o uzgodnienie warunków przeprowadzenia odpowiednio działań zapobiegawczych lub naprawczych. Jeśli podmiot nie złoży takiego wniosku mimo wezwania, organ administracji wydaje decyzję nakładającą obowiązek przeprowadzenia działań. Niepodporządkowanie się temu obowiązkowi grozi karą grzywny, a w skrajnym przypadku karą pozbawienia wolności. Tak samo przebiega postępowanie w przypadku władającego powierzchnią ziemi, jeśli bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku lub szkoda w środowisku zostały spowodowane za jego zgodą lub wiedzą. Koszty przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych co do zasady ponosi podmiot korzystający ze środowiska. Nie pokrywa on jednak kosztów, jeżeli wykaże, że bezpośrednie zagrożenie szkodą w środowisku lub szkoda w środowisku:

- zostały spowodowane przez inny wskazany podmiot i wystąpiły mimo zastosowania przez podmiot korzystający ze środowiska właściwych środków bezpieczeństwa,

- powstały na skutek podporządkowania się nakazowi wydanemu przez organ administracji publicznej, chyba że nakaz ten wynikał z emisji lub ze zdarzenia spowodowanego własną działalnością podmiotu korzystającego ze środowiska.

Ustawa szkodowa przewiduje, że działania naprawcze lub zapobiegawcze mogą zostać podjęte przez organ ochrony środowiska, jeżeli podmiotu korzystającego ze środowiska nie można zidentyfikować lub jeżeli nie można wszcząć wobec niego postępowania egzekucyjnego, lub jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna, a także wtedy, gdy z uwagi na zagrożenie dla zdrowia ludzi lub możliwość zaistnienia nieodwracalnych szkód w środowisku konieczne jest niezwłoczne podjęcie odpowiednich działań. W takich przypadkach organ ochrony środowiska zażąda od podmiotu korzystającego ze środowiska zwrotu poniesionych przez siebie kosztów przeprowadzenia działań zapobiegawczych lub naprawczych.

Jeżeli analizy wykażą, że mimo stwierdzenia szkody w powierzchni ziemi nie występuje znaczne zagrożenie dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, regionalny dyrektor ochrony środowiska może zwolnić, w drodze decyzji, podmiot korzystający ze środowiska z obowiązku przeprowadzenia działań naprawczych albo sam ich nie podejmować. Również w przypadku szkody w wodach właściwy organ ochrony środowiska może podjąć decyzję o zaniechaniu działań naprawczych, jeżeli dotychczasowe działania naprawcze wystarczą, żeby wyeliminować możliwość znacznego ryzyka wystąpienia negatywnego wpływu na zdrowie ludzi, gatunki chronione, chronione siedliska przyrodnicze lub na wody, lub jeżeli koszty dalszych działań naprawczych, które miałyby doprowadzić do osiągnięcia stanu początkowego lub stanu do niego zbliżonego, byłyby nieproporcjonalnie wysokie w stosunku do korzyści osiągniętych w środowisku.

Warto zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 20 ustawy szkodowej organ ochrony środowiska może, w drodze decyzji, nałożyć na podmiot prowadzący działalność będącą przyczyną bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku, obowiązek wykonywania badań zanieczyszczenia gleby i ziemi lub pomiarów zawartości substancji w wodzie, w tym pobierania próbek, na obszarze, na którym występuje bezpośrednie zagrożenie szkodą

w środowisku lub szkoda w środowisku. Badania zanieczyszczenia gleby i ziemi lub pomiary zawartości substancji w wodzie (w tym pobieranie próbek) mogą być przeprowadzone przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska, a koszty tych działań mogą obciążyć podmiot korzystający ze środowiska (art. 23 ustawy szkodowej).

Zgłoszenie wystąpienia bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku lub szkody w środowisku może złożyć każdy, a organ ochrony środowiska jest zobowiązany przyjąć takie zgłoszenie. Po przeanalizowaniu materiałów, jeżeli organ administracji uzna zgłoszenie za uzasadnione, odpowiednią decyzją wszczynają postępowanie w sprawie nałożenia na podmiot korzystający ze środowiska obowiązku podjęcia działań naprawczych lub zapobiegawczych lub w drodze postanowienia odmawia wszczęcia takiego postępowania.

ZASTOSOWANIE USTAWY SZKODOWEJ W OCHRONIE WÓD PODZIEMNYCH

Ze względu na zakres ustawy szkodowej oraz kilkuletni czas jej obowiązywania autorzy postanowili sprawdzić, jak często i w jakich przypadkach są wszczynane postępowania administracyjne w sprawach szkód w wodach i w powierzchni ziemi. Korzystając z możliwości, jaką daje ustawa OOS, we wszystkich 16 regionalnych dyrekcjach ochrony środowiska złożono wnioski o udzielenie informacji o postępowaniach w sprawie zgłoszenia zagrożenia szkodą w środowisku w wodach i powierzchni ziemi prowadzonych od początku obowiązywania ustawy szkodowej.

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że RDOŚ w Kielcach, Warszawie, Bydgoszczy i Poznaniu nie prowadziły postępowań w sprawie szkód w środowisku gruntowo-wodnym lub postępowania te umorzono. Ogółem uzyskano informację o 81 decyzjach (tab. 1). Po ich przeanalizowaniu można stwierdzić, że zdecydowana większość szkód była związana z substancjami ropopochodnymi, a postępowania dotyczyły m.in. stacji paliw, wycieków z rurociągów, wypadków kolejowych, lotnisk i portów. Najwięcej zgłoszeń (30) złożono w RDOŚ w Gdańsku, z czego aż 26 dotyczyło substancji ropopochodnych. Następna pod względem liczby zgłoszeń szkodowych (12) jest RDOŚ w Łodzi. Zbliżoną liczbę postępowań (11) prowadziła RDOŚ w Lublinie i wszystkie dotyczyły stacji paliw.

Analizując zgłoszenia szkód w wodach podziemnych, należy pamiętać o związkach tych wód z wodami powierzchniowymi, dlatego w tabeli 1 uwzględniono również zgłoszenia dotyczące szkód w wodach powierzchniowych, często łączących się ze szkodami w siedliskach przyrodniczych i gatunkach chronionych. Przykładami takich postępowań mogą być zgłoszenia zniszczenia siedlisk podczas prowadzenia prac melioracyjnych (postępowania w RDOŚ w Opolu, Szczecinie i Białymstoku) oraz w trakcie przebudowy zbiornika wodnego (postępowanie w RDOŚ w Katowicach). Prowadzono także postępowania związane z zanieczyszczeniem wód przez niewłaściwie działające oczyszczalnie ścieków (RDOŚ w Gdańsku, we Wrocławiu, w Olsztynie, Łodzi i Gorzowie Wielkopolskim) i składowiska odpadów (postępowania w Olsztynie, Łodzi i Gorzowie Wielkopolskim).

Tab. 1. Rodzaj szkód w wodach, gruntach i powierzchni ziemi w postępowaniach administracyjnych prowadzonych w latach 2007–2013
Table 1. Type of damage in water, land and soils in administrative proceedings in years 2007–2013

RDOŚ	Rodzaj szkody <i>Kind of the damage</i>	Decyzja <i>Decision</i>	Liczba spraw <i>Number of cases</i>
Gdańsk	zanieczyszczenie śg-w substancjami ropopochodnymi <i>contamination of groundwater environment by petroleum substances</i>	DNOWDN	23
	zanieczyszczenie śg-w substancjami ropopochodnymi <i>contamination of groundwater environment by petroleum substances</i>	DoZDN	2
	zanieczyszczenie śg-w substancjami ropopochodnymi <i>contamination of groundwater environment by petroleum substances</i>	DoOWB	1
	zanieczyszczenie śg-w przez oczyszczalnię ścieków <i>contamination of groundwater environment by a sewage treatment plant</i>	DNOWDN	1
	zanieczyszczenie śg-w odpadami pogalwanicznymi <i>contamination of groundwater environment by galvanic waste</i>	DNOWDN	1
	szkoda w wodach powierzchniowych <i>damage in surface water</i>	DNOWDN	2
Białystok	zanieczyszczenie i skażenie rowu melioracyjnego <i>contamination of a drainage ditch</i>	ST	1
	zanieczyszczenie śg-w substancjami ropopochodnymi <i>contamination of groundwater environment by petroleum substances</i>	ST	1
	obniżenie zwierciadła wód podziemnych w wyniku prac melioracyjnych <i>lowering of groundwater table due to drainage works</i>	ST	1
	niszczenie siedlisk przyrodniczych przy wykonywaniu prac melioracyjnych <i>destruction of natural habitats due to drainage works</i>	DNOWDN	1
	zmiana stosunków wodnych wskutek wykonania rowu <i>change in water relations as a result of digging a ditch</i>	POWP	1
	szkoda w siedliskach przyrodniczych i wodach spowodowana budową stawów <i>damage of natural habitats and damage in water due to construction of ponds</i>	POWP	1
Gorzów Wielkopolski	zanieczyszczenie śg-w przez składowisko odpadów <i>contamination of groundwater environment by a waste disposal</i>	DNOWDN	1
	zanieczyszczenie rzeki ściekami <i>river pollution</i>	DNOWDN	1
Lublin	zanieczyszczenie śg-w substancjami ropopochodnymi przez stację paliw <i>contamination of groundwater environment by a petrol station</i>	DNOWDN	11

Tab. 1. Rodzaj szkód w wodach, gruntach i powierzchni ziemi w postępowaniach administracyjnych prowadzonych w latach 2007–2013 (cd.)
Table 1. Type of damage in water, land and soils in administrative proceedings in years 2007–2013 (cont.)

RDOŚ	Rodzaj szkody <i>Kind of the damage</i>	Decyzja <i>Decision</i>	Liczba spraw <i>Number of cases</i>
Łódź	zanieczyszczenie śg-w przy składowisku odpadów <i>contamination of groundwater environment by a waste disposal</i>	ST	1
	zanieczyszczenie śg-w substancjami ropopochodnymi przez stację paliw <i>contamination of groundwater environment by a petrol station</i>	DNOWDN	4
	zanieczyszczenie śg-w substancjami ropopochodnymi <i>contamination of groundwater environment by petroleum substances</i>	ST	3
	zanieczyszczenie rzeki ściekami <i>river pollution</i>	UP	1
	zanieczyszczenie kanalizacji deszczowej i zbiornika retencyjnego olejem mineralnym <i>contamination of rainwater drainage system and a water storage reservoir by mineral oil</i>	UP	1
	zanieczyszczenie śg-w wskutek składowania popiołów <i>contamination of groundwater environment by an ash disposal</i>	UP	1
	zasypanie zbiornika wodnego <i>backfilling of the water reservoir</i>	POWP	1
Olsztyn	zanieczyszczenie śg-w substancjami ropopochodnymi <i>contamination of groundwater environment by petroleum substances</i>	DNOWDN	2
	zanieczyszczenie śg-w przez składowisko odpadów <i>contamination of groundwater environment by a waste disposal</i>	DNOWDN	1
	zanieczyszczenie rzek i zbiornika wodnego ściekami <i>contamination of a river and a water reservoir by sewage</i>	DNOWDN	4
	zniszczenie siedlisk przez wysypanie gruzu i innych odpadów budowlanych <i>damage of natural habitats by depositing of construction waste</i>	DNOWDN	1
Szczecin	zniszczenie siedlisk poprzez odwodnienie mokradeł <i>destruction of natural habitats as a result of wetlands drainage</i>	POWP	1
	zlikwidowanie dopływu rzeki, obniżenie zwierciadła wody <i>liquidation of a river tributary, lowering the water table</i>	POWP	1
	zniszczenie siedlisk podczas prac w korytach rzek <i>destruction of works in the riverbed</i>	DNOWDN	2
Katowice	szkody w siedliskach w trakcie przebudowy stawu <i>damage of natural habitats as a result of a pond reconstruction</i>	DNOWDN	1
Wrocław	zanieczyszczenie rzeki <i>river pollution</i>	UP	1
	zanieczyszczenie wód nieoczyszczonymi ściekami <i>contamination of water by sewage</i>	DNOWDN	1
Kraków	zanieczyszczenie śg-w węglowodorami chlorowanymi <i>contamination of groundwater environment by chlorinated hydrocarbons</i>	DNOWDN	1
Rzeszów	zanieczyszczenie śg-w przez hutę <i>contamination of groundwater environment by an ironworks</i>	DNOWDN	1
Opole	skażenie śg-w substancjami ropopochodnymi przez stację paliw <i>contamination of groundwater environment by a petrol station</i>	DNOWDN	1
	zanieczyszczenie śg-w przez wyciek etylobenzenu w wyniku wypadku kolejowego <i>contamination of groundwater environment by ethylobenzene</i>	DNOWDN	1
	zniszczenie siedlisk w wyniku prac w korycie rzeki <i>destruction of natural habitats as a result of works in the riverbed</i>	DNOWDN	1

RDOŚ – regionalna dyrekcja ochrony środowiska, DNOWDN – decyzja nakładająca obowiązek wykonania działań naprawczych lub uzgadniająca te działania, DoZDN – decyzja o zaniechaniu działań naprawczych, DoOWB – decyzja o obowiązku wykonania badań, POWP – postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania, UP – umorzenie postępowania, ST – sprawa w toku, śg-w – środowisko gruntowo-wodne.

RDOŚ – Regional Directorate for Environmental Protection, DNOWDN – decision imposing the obligation for implementing corrective action or agreeing this action, DoZDN – decision on abandoning the corrective action, DoOWB – decision on implementing the obligation of research, POWP – decision on the refusal for proceeding commencement, UP – discontinuance of the proceedings, ST – case pending.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Ustawa szkodowa może być skutecznym instrumentem prawnym w ochronie wód podziemnych i zależnych od nich elementów środowiska przyrodniczego. W odróżnieniu od szkód związanych z elementami biotycznymi szkody w środowisku gruntowo-wodnym są stosunkowo łatwe do udokumentowania. Jeżeli brakuje informacji o początkowym stanie tego środowiska, istnieją jasno sprecyzowane standardy określające dopuszczalne stężenia substancji w środowisku.

Podstawowym warunkiem, którego spełnienie jest niezbędne, żeby zastosować ustawę szkodową, jest otrzymana

nie przez organ ochrony środowiska informacji dotyczącej wystąpienia szkody w środowisku lub wystąpienia zagrożenia szkodą w środowisku. Do w pełni skutecznego stosowania przepisów ustawy są konieczne: poczucie odpowiedzialności podmiotów korzystających ze środowiska za jego stan, świadomość nieuchronności obowiązku podjęcia działań naprawczych i zapobiegawczych, wysoka jakość decyzji, z których wynika obowiązek monitorowania środowiska, poprawny monitoring środowiska, jak również merytoryczna analiza raportów i sprawozdań z tego monitoringu składanych w odpowiednich organach administracji.

LITERATURA

- DYREKTYWA 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu (Dz.U. UE 2004 L 143/56).
- JENDROŠKA J. & BAR M. 2005 – Prawo ochrony środowiska. Podręcznik. Centr. Pr. Ekol., Wrocław.
- KONSTYTUCJA Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483).
- RAKOCZY B. 2008 – Komentarz do ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie. Wyd. Praw. LexisNexis, Warszawa.
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz.U. 2002 Nr 165, poz. 1359).
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie kryteriów wystąpienia szkody w środowisku (Dz.U. 2008 Nr 82, poz. 501).
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 4 czerwca 2008 r. w sprawie rodzajów działań naprawczych oraz warunków i sposobu ich prowadzenia (Dz.U. 2008 Nr 103, poz. 664).
- TRAKTAT o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. UE C 326/47 z 26.10.2012, wer. skonsolidowana).
- USTAWA z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 Nr 62, poz. 627).
- USTAWA z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz.U. 2001 Nr 115, poz. 1229).
- USTAWA z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 Nr 92, poz. 880, ze zm.).
- USTAWA z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2004 Nr 173, poz. 1807, ze zm.).
- USTAWA z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. 2007 Nr 75, poz. 493).
- USTAWA z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz.U. 2008 Nr 138, poz. 865, ze zm.).
- USTAWA z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. Nr 199, poz. 1227).
- USTAWA z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2011 Nr 163, poz. 981).
- USTAWA z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz.U. 2013, poz. 21).